

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2019–2020

Röinge 37:1 m.fl., fornlämning L1990:5286/Stoby 108:1

VA-LEDNINGAR

Hässleholms kommun
Skåne län

SKÅNE
ARKEOLOGI

Skånearkeologi
Rapport 2020:3

Per Sarnäs

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2019–2020

Röinge 37:1 m.fl., fornlämning L1990:5286/Stoby 108:1

VA-LEDNINGAR

Hässleholms kommun
Skåne län

Skånearkeologi

Per Sarnäs

Midgårdsgatan 3

216 19 Malmö

Tel: 0708-82 78 16

E-post: info@skanearkeologi.se

Webb: www.skanearkeologi.se

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2019–2020

Röinge 37:1 m.fl., fornlämning L1990:5286/Stoby 108:1

VA-ledningar

Hässleholms kommun

Skåne län

Skånearkeologi

Rapport 2020:3

Författare: Per Sarnäs

Grafisk form: Anders Gutehall

Omslagsbild: Per Sarnäs

Kartor: © Lantmäteriet/Metria ordernr 881717

© Skånearkeologi 2020

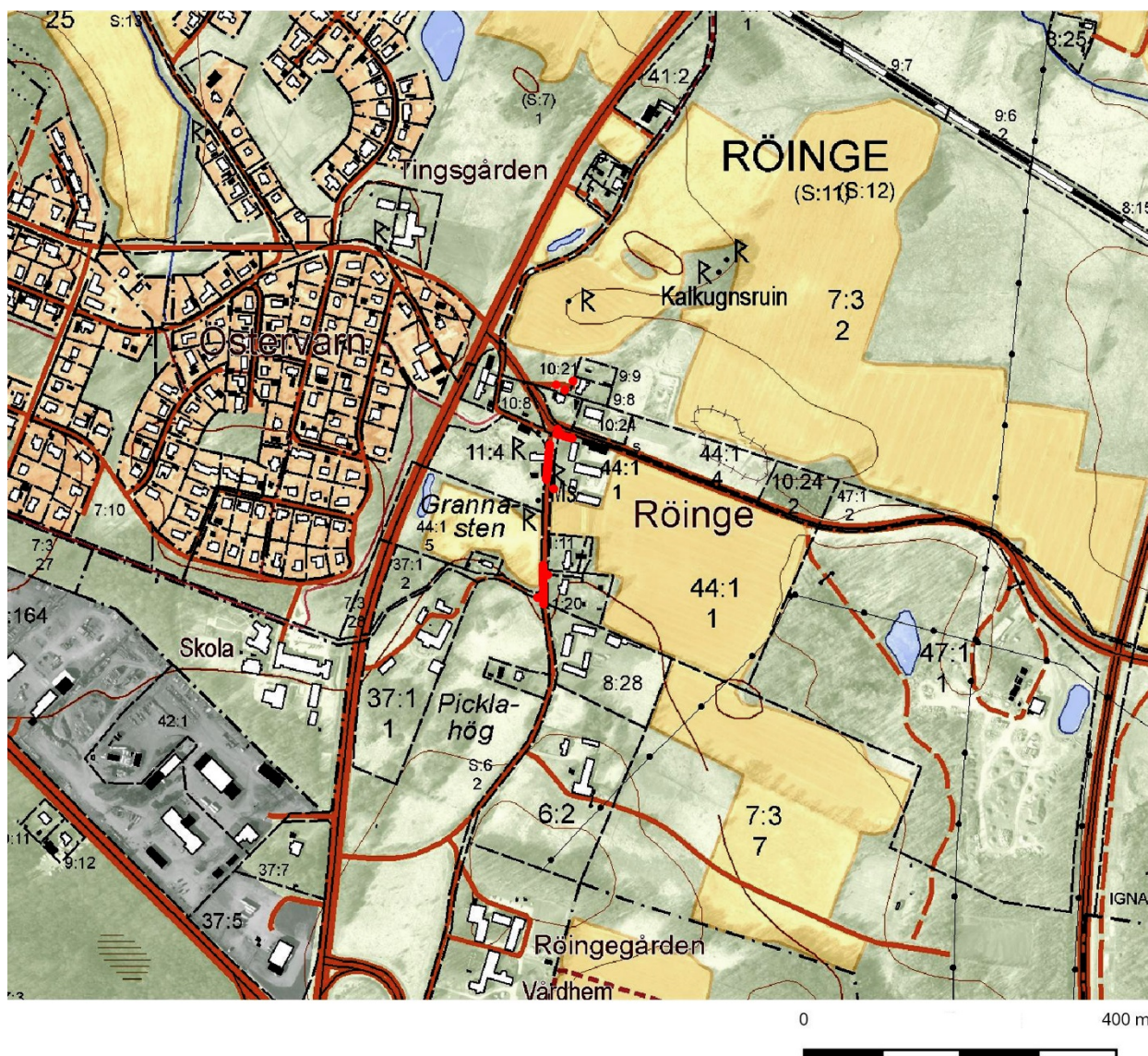
Innehåll

Undersökningens bakgrund och resultat	5
Referenser	7
Tekniska och administrativa uppgifter	8

Figur 1. Karta över Skåne med Hässleholms kommun markerat med blå färg.

Figur 2. Del av fastighetskartan över Röinge. Schakten har markerats med röd färg och återges inte skalenligt. © Lantmäteriet

Undersökningens bakgrund och resultat

Med anledning att Hässleholms Vatten AB planerade ansluta fastigheterna inom Röinge bytomt (fornlämning L1990:5286/Stoby 108:1) till kommunalt vatten och avlopp, beslutade Länsstyrelsen om en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning.

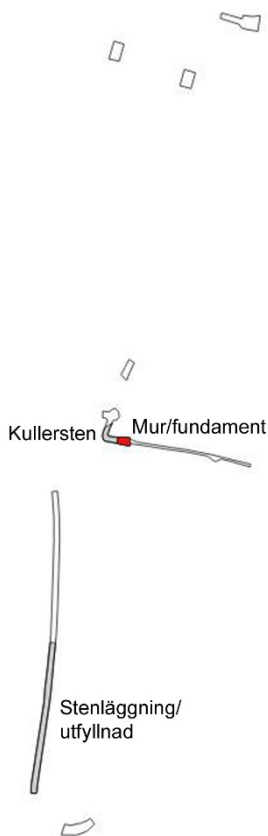
Sammanlagt 9 schakt med en yta av 156 m² dokumenterades. Schakten var knappt en meter breda i botten och hade ett djup av ca 1,2 meter. Fornlämningen Röinge bytomt är uppdelad på två områden åtskilda av ett våtmarksområde. Den första schaktningen som övervakades sträckte sig från den norra bytomtsdelen ned till våtmarken. Schaktningen genomfördes i vägen som går mellan de två delarna. Det kunde då konstateras att vägbanan påförts så pass stora mängder grus att schaktbotten motsvarade i stort sett den ursprungliga marknivån. Ned mot våtmarken i botten på schaktet framkom ett svart lager med sten som bitvis hade karaktären av stenläggning. Detta lager utgör troligen den ursprungliga vägen. I detta lager förekom enstaka tegelbitar, djurben och järnföremål varav några hästskospik. Närmare våtmarken ökade mängden sten och karaktären av stenläggning övergick till utfyllnad med sten i mer än ett lager och den omgivande svarta jorden blev mer gråaktig. Schaktningen i våtmarken övervakades inte. På södra sidan av våtmarken iaktogs samma lagerbildning igen. Schaktningen längst i söder av fornlämningen övervakades inte då man stötte på berg strax under vägbeläggningen och fick spränga sig fram.

I det öst-västliga schaktet vid vägkorsningen inom den norra fornlämningsdelen framkom en anmärkningsvärt kraftig mur eller fundament bestående av stora gråstenar med en kärna av kalkbruk och röda tegelstenar med en ovanlig dimension (7 x 14 x 28 cm). Muren var drygt 2 meter bred och 1,2 meter djup. Hur lång den var framgick inte på grund av schaktets bredd. Teglet i murkärnan var inte murat i skift utan låg mer som ballast och en del av tegelstenarna var dessutom hela. Väster om muren vidtog kullersten som bedömdes ha varit samtida med muren. Det framkom inget daterande. I de tre nordligaste schakten påträffades lite djurben och några skärvor av sent yngre rödgods.

En genomgång av de historiska kartor som finns på Lantmäteriets hemsida har inte gett någon ledtråd till vad muren eller fundamentet har utgjort. En möjlig tolkning är att det rör sig om ett fundament till en milstolpe eller en vägvisarsten.

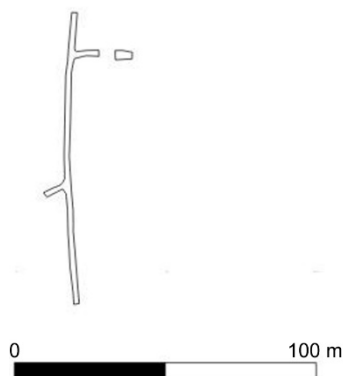
Figur 3. Fotot visar södra sidan av fundamentet. Till höger ses stora fältstenar som utgjorde västra kanten. Stenarna i den östra kanten har tagits bort av grävmaskinen. I mitten ses kärnan av kalkbruk och tegel. Foto från norr.

De första milstenarna sattes upp under 1670-talet. Det finns en milstolpe från 1766 bevarad i Röinge (L1990:5567 Vägmarke). Frågan är om denna har blivit flyttad och ursprungligen kan ha stått vid vägskälet? Milstolpen står i ett kallmurat fundament på andra sidan av en stenmur, sett från vägen. Den står i nivå med dagens vägbana men vägen har höjts i modern tid med närmare en meter vilket innebär att milstolpen i så fall har stått väldigt högt. Antingen har man höjt milstolpen i samband med påbyggnaden av vägen eller så har man passat på att flytta den från korsningen. En annan möjlighet är att det tidigare har stått en vägvisarsten i korsningen av dåvarande väg 21 och 24. Uppsättande av vägvisarstenar lagstadgades år 1734 (Söderpalm 1967). Enligt Lennart Bergqvist uppsattes dessa mitt i korsningarna med inskriptioner på båda sidorna (Bergqvist 1989). En genomgång av i Fornsök registrerade milstenar visar att fundamenten är kallmurade och kan ha högst varierande mått. Nordväst om Röinge by finns en Vägvisarsten (L1990:5610) som står i ett 2 x 2 m stort fundament. Det vid den arkeologiska undersökningen framkomna fundamentet förefaller dock inte ha stått mitt i vägkorsningen då det inte påträffades några spår efter en väg öster om fundamentet. Det som motsäger tolkningen är att milstolparnas fundament brukar vara kallmurade av fältsten medan det som framkom vid undersökningen hade en kärna av kalkbruk och tegel.

Figur 4. Den milstolpe som står i Röinge by kan inte stå i ursprungligt läge. Vägbanan till höger i bild har höjts med ca en meter vilket innebär att milstolpen har stått alldeles för högt. Milstolpen förefaller dessutom vara satt strax till vänster om stenmuren som löper längs med vägen och sedan har man byggt upp ett halvt fundament vänster om stenmuren. Foto från norr.

Figur 5. Schaktplan som visar de schakt som dokumenterades och de lämningar som framkom. Stenutfyllnaden mättes inte in i södra schaktet. Schaktens läge framgår av figur 2.

Referenser

Litteratur

- Bergqvist, L. 1989. Milstolpar Västra Göinge härad. Västra Göinge hembygdsförenings skriftserie XXXVII
- Söderpalm, K. 1967. Skånska milstolpar, i: Skånsk väg, Skånes hembygdsförbunds Årsbok 1967.

Kartmaterial

Fastighetskartan

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer 431-27923-2018
Skånearkeologis diarienummer 201907

Län Skåne
Kommun Hässleholm
Socken Stoby
Fastighet Röinge 37:1 m.fl.
RAÄ-nummer L1990:5286/Stoby 108:1

Koordinatsystem Sweref 99 TM
N koordinat 6223069
E koordinat 425939
M ö.h. 43-47

Fältarbetstid 2019-11-26-2020-01-28
Antal arbetsdagar 6
Antal arkeologtimmar 33

Undersökt yta 156 m²

Projektansvarig Per Sarnäs
Uppdragsgivare Hässleholms Vatten AB

Arkivmaterial i form av shp-filer, digitala foton och rapportoriginal
förvaras på Lunds universitets historiska museum.